

2015-2027

KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

Vedtatt 24. september 2015

Tolga
– kommune med tæl

Kommuneplanens samfunnsdel 2015 - 2027

Tolga kommune

Vedtatt 24. september 2015

INNHold

Forord	9
1. Bakgrunn og forutsetninger	10
1.1. Lovgrunnlag, rammer og kommunal planstrategi	10
1.2. Mål og hensikt med planarbeidet	10
1.3. Status kommuneplan for Tolga	11
1.4. Samlet utviklingsstrategi	11
1.4.1. Folkehelse	11
1.4.2. Omdømme	12
1.5. Hvem er vi, og hvor vil vi	12
2. Identitet og tilhørighet	14
3. Bolyst og attraktivitet	16
4. Næringsutvikling	18
5. Del av en region	20
6. Kommunale tjenester	22
7. Arealstrategier	24
8. Sikkerhet og beredskap	26

FORORD

Kommuneplanen er kommunens øverste styringsdokument for å oppnå ønsket utvikling av lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon. Alt kommunen foretar seg og støtter opp om skal ha utspring i kommuneplanen. Den har et 12 års perspektiv. Det er krevende både å vurdere og peke så langt framover i en omskiftende tid.

Innledningsvis sies det noe om planens lovgrunnlag og rammer, herunder mål og hensikten med planarbeidet.

Folkehelse og **omdømme** er viktige satsinger.

Alle som bor i en kommune tar del i utformingen av kommunens omdømme, og alle har interesse av at omverdenens bilde av kommunen vår er tydelig, relevant og attraktiv.

En kommunes dårlige omdømme kan svekke alle. Utgangspunktet for en bevisst satsing for å styrke Tolga kommune sitt omdømme, er fordi vi ønsker å styrke sammenhengen mellom kommunens konkurranseevne og kommunens omdømme. For å bygge et omdømme så krever det at vi kan samles om et felles mål, som det skapes aktiviteter ut fra i et vidt perspektiv. Det spenner fra aktiviteter i de kommunale virksomhetene til satsinger i næringslivet og aktiviteter i regi av lag og foreninger. Gjennom "Tolga dyrker måltidet" er det gjennom en bred forankringsrunde kommet frem til de kvalitetene en mener kjennetegner Tolga og som kan styrke våre konkurransefortrinn. Det viser på en god måte hvem vi er og hva vi må satse på for å bygge det valgte omdømmet.

Grunnen til at Tolga kommune satser sterkt på folkehelse er ikke fordi situasjonen er dårlig, men fordi vi ønsker å synliggjøre og bevisstgjøre folk på det som gjør lokalsamfunnet godt, samtidig som det på enkelte områder er potensial i å samle innsatsen mot felles mål. Vi må skape et inkluderende samfunn og nå ut til de som trenger det mest. Det kan vi klare i felleskap.

Følgende områder er spesielt belyst i Kommuneplanens samfunnsdel:

- Befolkningsutvikling
- Bolyst og attraktivitet
- Næringsutvikling
- Del av en region
- Kommunale tjenester
- Arealstrategier

Under hvert av disse områdene sies det noe om hva vi vil og hvordan vi gjør det. Sikkerhet og beredskap er særskilt omtalt i planen.

Ragnhild Aashaug
Ordfører

Bakgrunn og forutsetninger – inkludert nasjonale og regionale føringer, herunder status for Tolga kommune

1.1. Lovgrunnlag, rammer og kommunal planstrategi

Alle norske kommuner pålegges gjennom Plan- og bygningsloven § 11-2 å ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Kommuneplanens samfunnsdel skal være grunnlag for virksomhetenes planer og aktivitet. Den skal gi retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal gjennomføres. Dette gjelder både i kommunal virksomhet og ved medvirkning fra andre offentlige og private organer. Vedtatt planstrategi skal legges til grunn i arbeidet med samfunnsdelen, og det skal være en kobling mellom samfunnsdel og arealdel.

Rammer for planarbeidet gis gjennom nasjonale forventninger og føringer, regionale føringer, og kommunale føringer i form av vedtatte planer og strategier.

Tolga kommune vedtok sin kommunale planstrategi (2013-2015) i november 2012. Planstrategien gir en oversikt over sentrale fakta og utviklingstrekk for Tolga kommune. Den beskriver videre hvilke utfordringer og muligheter Tolga samfunnet har, samt stiller en rekke sentrale og viktige spørsmål for Tolga kommune. Vedtatt visjon for Tolga kommune er "*Kommune med TÆL*". Det er arbeidet mye med innholdet i "tæl"-begrepet, TYDELIG, ÆRLIG, LOJAL.

1.2. Mål og hensikt med planarbeidet

For Tolga kommune er det viktig å få en kommuneplan som gir retning for ønsket utvikling og prioritering. Målet er å få til en realistisk plan som bygger på og forsterker egne fortrinn. Det betyr også at det må gjøres noen veivalg, det vil si noen prioriteringer av det som er aller viktigst. Hvis ikke gir planarbeidet ingen retning.

Vi er avhengig av vekst og utvikling i Tolga. Vi må derfor se på hvilke muligheter vi har og hvordan vi kan jobbe med disse framover. Kommuneplanen skal være kommunens overordnede styringsdokument. Gjennom arbeid med samfunnsdelen ønsker vi å danne en felles plattform for politikere og administrasjon i styring, prioriteringer og utvikling av kommunens virksomhet. De strategiske målsettingene i samfunnsdelen skal nedfelles i budsjett, økonomiplan og handlingsprogram. Samfunnsdelen skal også være styrende for arealdelen og hvordan arealressursene brukes.

1.3. Status kommuneplan for Tolga

Kommuneplanens *areal*del ble sist vedtatt i 2008, da som felles *areal*plan for Os og Tolga kommuner. Kommuneplanens *samfunns*del ble sist vedtatt i 2003. Gjeldende kommuneplan har følgende visjon, mål og satsingsområder:

Visjon: *Tolga – kommune med tæll*

Det er tre overordnede mål:

1. Å ta vare på, utvikle og forsterke de kvaliteter og det særpreg som kjenne gir Tolga kommune
2. Å arbeid målbevisst for en bærekraftig utvikling
3. Å arbeide for å opprettholde bosettinga på nåværende nivå

1.4. Samlet utviklingsstrategi

Kommunen skal legge til rette slik at alle skal kunne delta på alle områder så langt det er mulig. De siste årene er det vedtatt to overordna strategiske føringer som gir føringer for arbeidet med kommuneplanleggingen.

1.4.1. Folkehelse

Folkehelseloven tillegger ansvaret for folkehelse til kommunene som helhet og ligger ikke lenger festet til noen enkelt tjeneste. Med et bredere samfunnsperspektiv på folkehelse blir plan- og bygningsloven og kommunal planlegging sentrale verktøy for å løse oppgaver knyttet til folkehelse. Tolga kommune har valgt å satse aktivt på folkehelse, og har utarbeidet egen plan med strategiske overordna føringer som har konsekvenser for samfunnsplanleggingen i hele kommunen.

Folkehelsearbeidet er sektorovergripende og skal bidra til forebyggende og helsefremmende helsearbeid, fysisk, psykisk og sosialt. Arbeidet omfatter tiltak i mange samfunnssektorer. De fem nasjonale hovedstrategiene i folkehelsearbeidet er: Utjevning, Helse i alt vi gjør, Bærekraft, Førevar, Medvirkning (Folkehelsemeldingen 2013.) Satsingen i Tolga og nasjonale føringer tilsier en flytting av ressurser til mer forebyggende arbeid, for å bidra til en bærekraftig samfunnsutvikling.

I Tolga skal tiltak som utløser ressurser og deltakelse hos flere av innbyggerne være retningsgivende for måten å tenke på:

- Universell utforming der det er mulig, gode holdninger til inkludering og tilrettelegging skal være bærende prinsipper, som bidrar til høy deltakelse og at mange bidrar
- Like viktig for å skape økt deltakelse som fysisk tilgjengelighet, er å bidra til trygghet og mestring. Innbyggerne skal utfordres, og få bistand til å bidra ut fra egne forutsetninger. Økt deltakelse krever at man når de som trenger det mest

Tverrfaglig samarbeid i kommunen og medvirkning fra innbyggere og brukergrupper er viktig for å skape et helsefremmende lokalsamfunn med plass til alle.

1.4.2. Omdømme

Tolga dyrker måltidet både med råvarer og som den flotte ramma det er for opplevelser. Et måltid rommer noe av det mest sentrale i menneskers liv med bevissthet om ernæring, matens opprinnelse, et godt vertskap og gode kulturopplevelser. Det er i tillegg de siste årene arbeidet aktivt med omdømme- og utviklingsstrategi.

Gjennom omdømmeprosjektet "Tolga dyrker måltidet" ønsker kommunen å ta vare på, formidle og videreutvikle tradisjoner innenfor mat, musikk og vår lokale kulturarv rent generelt. Våre innbyggere er våre fremste ambassadører, med kommunestyret som øverste organ. Overordnede mål/verdier i denne planen er:

- Livskraftige Tolga
- Trivelige Tolga
- Lærende Tolga
- Ærlige Tolga
- Kreative Tolga

Posisjon for videre arbeid: "Tolga – dyrker måltidet"

«Gjennom produksjon og forbruk av lokal, sunn og god mat, basert på lokale råvarer, utvikler vi tradisjonell kultur, kulturlandskap, næringsliv og arbeidsplasser».

- Mat som næring
- Mat som tradisjonsbærer
- Mat som ernæring
- Mat som arena for fellesskap
- Mat som uttrykk for samhold og mangfold
- Mat som arena for inkludering og kulturutveksling

1.5. Hvem er vi, og hvor vil vi

Spør du oss hva som er det beste med å bo i kommunen vår, vil mange trekke fram fjellet og de store, uberørte villmarksområdene. Andre setter stor pris på det levende, varierte kulturlivet og det gode oppvekstmiljøet. Noen fremhever vinteren, med silkeføre og rimfrost, andre de tradisjonelle bygdemiljøene og seterdalene.

Tolga er en kulturkommune med kvaliteter til hva det gode liv i fjellregionen innebærer: stabile vintre, kort pendleravstand til regionsentrene Tynset og Røros, en av landets beste skoler, en kulturskole i særklasse og et idretts- og kulturliv utenom det vanlige med et sterkt forhold til tussefløyta.

En ting kjennetegner innbyggerne i Tolga kommune kanskje mer enn noe annet: Dugnadsånd, engasjement og gleden over å skape noe sammen. Vi som bor her er alle synlige, og det hver enkelt bidrar med, betyr ekstra mye fordi vi ikke er så mange.

Ønsket om å gi våre barn og unge en trygg og god oppvekst med et rikt kulturtilbud, er en viktig del av vår visjon, "en kommune med tæl". Kommunen er unik i Norge idet at vi har hatt Tolga skole som demonstrasjonsskole i tre år og

Tolga kulturskole som demonstrasjonskulturskole i to år. Det betyr at vår satsing på oppvekst gir resultater som blir lagt merke til.

Kulturskolen er kommunens kulturelle ressurscenter og samarbeider svært tett med barnehager, skoler og frivillig kulturliv. Tolga myldrer av kor, korps, idrettslag, friluftsansjoner, ungdomslag, historielag, husflids- og hobbyforeninger.

Kommunen tar det utvidede kulturbegrepet på alvor. Vi har stor idrettsaktivitet og varierte muligheter med blant annet fotballbaner, lysløyper, ski- og skiskytterarenaer og et helt nytt hopp- og skilekanlegg.

Jevnlig arrangerer en gjeng entusiastiske ungdommer datatreff LANur, med kommunen som støttespiller. De unge ildsjelene tilbyr et alternativ til mer tradisjonelle fritidsaktiviteter og bidrar til at ungdom får se hva teknologien kan brukes til – på godt og vondt.

Tolga har livskraftige bygder med tradisjon for samarbeid og løfte i flokk, gode levekårsresultater, svært gode skoler og kulturskole, et bevisst forhold til vår historie og kultur, aktiv satsing på landbruket, høyt utdanningsnivå, lite frafall i videregående skole, gode barnehager.

Vi ønsker oss et samfunn som et "einerkjerr med mange nye skudd og ei solid rot"

Vi ønsker oss et livskraftig samfunn med god takhøyde, kreativitet, vilje til å satse, lov til å gjøre feil og med klima for etablering!

Vi ønsker at vi fortsatt skal ha gode, trygge oppvekstvilkår med gode barnehager og skoler

Vi ønsker oss en kommune med samhold, samarbeid og fellesskap i hele kommunen

Vi ønsker oss gode fritidstilbud både for unge og eldre

Vi ønsker oss et mangfold i botilbud

Vi ønsker oss god infrastruktur, slik at vi kan utnytte vår beliggenhet i regionen enda bedre

Vi ønsker oss flere innbyggere!

Vi ønsker å være et moderne samfunn, men med røtter i tradisjon og kultur. Vi ønsker at vår posisjon som del av verdensarven skal befestes og utvikles

Vi ønsker at frivillighet fortsatt skal være viktig som basis for lokal utvikling og fellesskapsfølelse

Vi ønsker å ta hensyn til naturen og miljøet, og våre handlinger og prioriteringer skal gjenspeile dette

Identitet og tilhørighet

Å skape en identitet og en følelse av tilhørighet er viktig for utvikling og vekst. Innbyggerne er de viktigste ambassadørene for Tolga, og ved å spille på lokalsamfunnenes verdier skaper vi grunnlag for å styre utviklingen.

Tolga har en stor andel fremmedspråklige, spesielt i skoler og barnehager. Dette er innbyggere som har stor betydning, og er en viktig ressurs for Tolga-samfunnet. Dette er et resultat av at Tolga kommune gjennom en del år har hatt fokus på tilflytting, ikke bare fra Norge men ut over landets grenser. Utfordringen her er hvordan vi skal få integrert og inkludert alle som bor i Tolga kommune i lokalsamfunnene på en god måte. Et viktig spørsmål vil derfor være hvordan vi arbeider for at enhver som kommer hit skal bli inkludert på en god måte?

Det er et faktum at kommunen over tid har hatt nedgang i folketall. Likevel er det viktig å ha et framtidsrettet, positivt fokus på kommunens muligheter. En positiv utvikling for våre grender og bygder vil øke mulighetene til å opprettholde gode samfunn over tid. At vi har levende grender er viktig for å beholde mangfoldet, bosetting og arbeidsplasser i kommunen. At den enkelte bygd skal ha muligheten til å utvikle seg avhenger i stor grad av bygda selv og innbyggerne som bor der. Vi ønsker at grendene skal være inkluderende og nytenkende og ha en positiv fremtid de selv er med og skaper.

Alle våre innbyggere skal ha sosiale arenaer og aktiviteter de finner meningsfylte. Gjennom levende lokalsamfunn som har egne ben å stå på skaper vi identitet og bolyst i hele kommunen. En viktig faktor for å få til dette er frivillighet som basis for lokal utvikling og fellesskapsfølelse. Idrett, kultur og foreningsarbeid er grunnleggende aktiviteter for levende bygder. Sterk dugnadsånd er kjennetegn for Tolga. Dette må vi jobbe for at vi fortsetter med. Det er med på å skape fellesskapsfølelse og identitet, og skaper aktivitet.

2.1. Vi vil og slik gjør vi det

Vi vil	Slik gjør vi det
Tolga kommune skal ha et godt helhetlig oppvekstmiljø med mestring, tilhørighet og inkludering	• Sterk verdiforankring. Alt vi gjør skal gi barn og unge mestring, mulighet og tilhørighet. Dette gjelder både på skole og i fritid. Meningsfylte kultur- og fritidsaktiviteter, møteplasser på tvers av generasjoner • Fokus på å framsnakke, gi rom for annerledeshet • Styrke verdier som frivillighet, idrett, kultur og arbeid med foreningsarbeid • Ha gode metoder for foreldreveiledning • Holde kontakt med ungdom for å synliggjøre bo- og arbeidsmuligheter
Alle skal gis nødvendig helsehjelp og reell mulighet til å oppleve tilhørighet og mestring av egen hverdag	• Tilrettelegge for ulike former for bofellesskap og boligfellesskap • Skape et mangfold av arenaer for deltakelse og tilhørighet • Involvere aktuelle samfunnsaktører, både offentlig, private og frivillige, i arbeidet med å skape nye løsninger • Satsing på forebyggende tiltak for å bedre folkehelsen • Fokus på tjenesteinnovasjon inn mot velferdsteknologi i framtidens helse- og omsorgsarbeid
Tolga bibliotek skal være et godt bibliotek.	• Møteplass der du skal få hjelp til å finne litteratur, informasjon og ta del i kulturelle opplevelser • Formidle litteratur til alle grupper • Videreutvikle samarbeidet med skoler og barnehager
Stimulere til kulturell deltakelse, kreativitet og fremme fysisk aktivitet. Videreføre regionalt samarbeid for å utvikle en best mulig skole	• Kulturtilbud for barn og unge • Legge til rette for møteplasser • Stimulere til økt deltakelse blant grupper som er underrepresentert i organisasjonene • Videreutvikle etablerte å planlegge for nye kulturarenaer • Tolgas skoler skal fortsatt ta del i den regionale skoleutviklingen knyttet til et regionalt forpliktende samarbeid
Vi må dyrke vertskapsrollen for å skape en kultur der alle føler seg velkommen. Det være seg som innbygger, som turist eller som kjøper av varer/tjenester i Tolga. Det er viktig å heve bevisstheten om hva som skal til for å være et godt vertskap, og hva som finnes i Tolga og regionen.	• Vertskapskurs

Bolyst og attraktivitet

Steder skapes av folk gjennom å bo der, arbeide der og å besøke stedet. Få kommuner er gode på alle disse tre faktorene. Flere velger seg sted som passer til egen identitet og tilhørighet. Dette kan variere gjennom livet. Tolga har mange gode kvaliteter. Det er viktig at disse kvalitetene oppfattes som attraktive, blir etterspurt av flere og at flere som kommer hit velger å bli over tid.

Alle våre bygder er viktige som egne lokalsamfunn, men for å oppnå vekst og utvikling er det særlig viktig at kommunesentret styrkes. Tolga har liten sirkulasjon i boligmarkedet og dermed en utfordring med at det er lite frigjorte boliger for kjøp i kommunen. Det vil være viktig å vurdere hvor og hvordan folk vil bo i Tolga kommune i forhold til det samlede tjenestetilbudet, areal- og transportplanlegging, trafikksikkerhet og miljømessige hensyn.

Bo- og arbeidsmarkedet vil i framtiden bli enda mer flytende. I Tolga kommune ønsker vi å legge enda bedre til rette for utbygging av fritidsboliger/bolig 2 i tilknytning til eksisterende infrastruktur, altså i bygdene våre.

Foto: Tolga kommune / Jon Arve Riise

3.1. Vi vil og slik gjør vi det

Vi vil	Slik gjør vi det
I Tolga skal det være godt å bo i alle livssituasjoner. Vi skal ha attraktive og varierte bomiljøer.	• Sikre gode bomiljøer for innbyggere i alle livsfaser • Tolga kommune skal være en aktiv medspiller til at det kan skje en boligsatsing i Tolga • Flyktningene skal integreres i det ordinære bomiljøet • Ved planlegging i nye boligfelt eller omregulering av gamle skal det være tilrettelagt for gode møteplasser og aktivitetsfremmende uterom • Stimulere til økt differensiering i boligmarkedet med hensyn til størrelse, beliggenhet, pris, og eiendomsforhold • Legge til rette for noe bosetting i LNF-områder • Legge til rette for et variert boligtilbud og drive aktiv informasjon om tomter og boligtilbud • Utvikle samarbeidet mellom kommune og private aktører om utbygging av tilstrekkelig antall boliger for ulike befolkningsgrupper og boligbehov • Arbeide for bevissthet rundt planlegging og tilrettelegging for egen alderdom i et forebyggende perspektiv, slik at folk kan bo lenger i eget hjem • Legge til rette for at innflyttere blir aktive deltakere i lokalsamfunnet • Gi muligheter til bygging av boliger i tilknytning til gardsbebyggelse

Næringsutvikling

Næringsutvikling henger tett sammen med befolkningsvekst, noe som igjen resulterer i levende lokalsamfunn og økt attraktivitet. Dette er også avgjørende for det offentlige tjenestenivået og for grunnlaget for lokalsamfunnene. Vi har både nasjonale og regionale føringer for at kommunene å ha fokus på et verdiskapingsperspektiv med vekt på lokal natur og kulturressurser.

Tolga kommune vedtok i 2013 "Strategisk Næringsplan for Tolga kommune 2013 – 2020". Visjonen i denne planen er at en ønsker å bidra til å forsterke/skape "kultur for næring". Det er viktig å bidra til et mangfoldig næringsliv for å sikre et livskraftig samfunn. Hovedstrategier i Strategisk næringsplan er: Infrastruktur, virkemiddelapparatet og utviklingsarbeid. Verdiløftet er meget viktig og sentralt punkt i denne planen. Den sier noe om hva man kan forvente av Tolga kommune og hva kommunen forventer av de som tar kontakt.

Primærnæringene er landbruket i Tolga en sentral næringsaktør. Ringvirkningene knyttet til verdiskapingen i landbruket er store for vår kommune og gir grunnlag for bosetting i bygdene. Landbruket er grovforbasert med aktiv bruk av utmarksbeite. Utfordringer knyttet til utvikling av landbruket gjelder særlig rekruttering, fornying av driftsapparat og jordgrunnlag.

Med et reiseliv som er i sterk vekst i Røros, så er det muligheter for å få flere tilreisende og utvikle flere opplevelsestilbud.

4.1. Vi vil og slik gjør vi det

Vi vil:	Slik gjør vi:
Opprettholde, utvikle og styrke næringslivet i kommunen	Satse på bedrifter med utviklingsvilje og utviklingspotensialet, nytenkende, innovative, grundere, personer med utvikling- og endringsvilje samt entreprenørskap, noe som kan gi flere arbeidsplasser i kommunen.
Tolga kommune skal være forutsigbar, positiv og utviklingsorientert. I arealpolitikken, byggesaker og annet skal dette være utgangspunktet for god samhandling mellom kommunen og næringslivet	Verdiløftet - Langsiktig tilrettelegging i form av infrastruktur, egnede tomter og lokaler - Effektiv og kompetent førstelinjetjeneste - Mangfold av utviklingsprosjekt rettet mot våre overordnede målsettinger
Være med å bidra til et mangfoldig næringsliv i regionen, spesielt stedsuavhengig virksomhet	Satse på videre utbygging av fiber. God nettilgang med bra hastighet gir bedre mulighet til fjernarbeidsplasser
At Tolga kommune skal være av landets beste på landbruk og tilknyttede næringer. Vi vil arbeide for at jordbruket minst skal være på dagens nivå	- Videre arbeid med «Tolga dyrker måltidet» - Verdiskaping med vekt på lokal natur og kulturressurser - I planperioden gjennomføres utviklingsprosjekter for å styrke framtidslandbruket - Legge til rette for aktivt utmarksbeite - Ta vare på kulturlandskapets særegenhet
Ta vare på landskap og kulturminne gjennom aktiv og bærekraftig bruk	Aktiv deltakelse i arbeidet for Verdensarven.
Arbeide for et inkluderende næringsliv i det regionale arbeidsmarkedet lys av behovet for sosial utjevning	Arbeidslivet er en av hovedarenaene for mestring og god folkehelse. Å skape muligheter for at flest muligheter i arbeidslivet er derfor viktig. Det krever økt bevissthet på folks ressurser og planlegging av arbeidsoppgaver for dem som trenger det.

Tolga er en del av verdensarven, "Røros bergstad og Circumferensen". Kommunen strekker seg fra Femund Nasjonalpark i øst til Forollhogna Nasjonalpark i vest. Forollhogna Nasjonalpark er villreinens rike, omgitt av levende setergreider og bygder. Ved inngangen til nasjonalparken ligger nasjonalparklandsbyen Vingelen, et av de best bevarte bygningsmiljøene i Norge, med laftede våningshus, fjøs og stabbur. Dette levende lokalsamfunnet er en naturlig innfallsport til Forollhogna Nasjonalpark og har et aktivt jordbruk med seterdrift og et stort engasjement for utvikling av nye arbeidsplasser.

Vingelen er en av fem nasjonalparklandsbyer i Norge, og skal være spydspiss i arbeidet med natur- og kulturbasert næringsutvikling i tilknytning til Forollhogna Nasjonalpark. Nasjonalparklandsbyen og Forollhogna Informasjonssenter danner utgangspunkt for å ta rollen som spydspiss for natur- og kulturbasert næringsutvikling i vår region.

Historien til kommunesenteret Tolga er tuftet på etableringen av Tolgen smeltehytte i 1660-årene. Rundt smeltehytta vokste det raskt opp et livskraftig lokalsamfunn basert først og fremst på jordbruk og lasskjøring for Røros kobberverk.

Vi er i dag en liten kommune som på mange områder er avhengige av å samarbeide med andre kommuner. Det er viktig at vi til enhver tid vurderer hvilke områder det er fornuftig å samarbeide på, og med hvem. Det er klart at vi står foran en kommunereform i løpet av denne planens tidshorisont. Hvordan denne vil gjennomføres og hva det vil innebære for fremtiden for Tolga og vår region vet vi ennå kun konturene av. Det vil være viktig å se nærmere på dagens strukturer og hvordan disse vil kunne være i fremtiden. Hvilke elementer er det som vil påvirke det Tolga vi har i dag og fremover. Hvilke elementer i regionen er det som har påvirkning på vårt næringsliv, infrastruktur vi er avhengig av, demografien, bevegelsesmønster og strukturer i samfunnet vårt. I hvilken grad er vi avhengige av vår region og nabokommuner for utvikling framover?

Tolga kommune ligger strategisk til i det som reelt sett mer og mer framstår som en felles bo- og arbeidsregion. Det vil si at det kan være overkommelig – og attraktivt - å bo i Tolga og jobbe hvor som helst i regionen. Dette gir oss muligheter!

Fjellregionen skiller seg fra mange andre regioner ved store avstander og relativt sett få innbyggere. I Fjellregionen er det to jevnstore regionsentra, Røros og Tynset, hver med sine fortrinn og spesialiteter. Utdanningsnivået i befolkningen i regionen er meget høyt. Dette er en viktig ressurs i forhold til videre utvikling av kompetansemiljøer i området, og også i forhold til arbeidet med å trekke til seg kompetansesarbeidsplasser.

Tolga kommunes satsinger passer også godt inn i Regionrådet for Fjellregionen sine overordnede satsinger "næringsliv, rekruttering, kompetanseutvikling, kultur og idrett, infrastruktur og helse. Bærekraftige og miljøvennlige løsninger skal prege tiltak som iverksettes på alle hovedinnsatsområder".

5.1. Vi vil og slik gjør vi det

Vi vil	Slik gjør vi det
Utnytte vår sentrale plassering i et regionalt bo- og arbeidsmarked	Spille på sentral plassering og aktiv del av et regionalt bo- og arbeidsmarked i fjellregionen når vi markedsfører Tolga som bokommune
Finne Tolga sitt ståsted og posisjon uavhengig av regional tilhørighet, identitet og tilhørighet	- Arbeider videre med valgt posisjon for videre arbeid med utvikling av omdømmestrategi "Tolga dyrker måltidet" - Måltidet i et ernæringsperspektiv og som møteplass arena for fellesskap gir gode effekter i et folkehelseperspektiv
Utvikle tjenester videre alene eller sammen med andre	- Styrke og utvikle eksisterende samarbeid - Utreder muligheter for kommunesammenslåing eller ytterligere samarbeid med andre kommuner i regionen - Være pådriver for et godt tilbud for alle i videregående skole - Sikre inkludering og kvalifisering av innvandrere
Bidra til utvikling i hele regionen	Vi vil være konstruktive og bidra til gode samarbeidsavtaler med ulike kommuner ut fra hvilke oppgaver som skal løses
Utvikle effektiv, trygg og miljøvennlig infrastruktur jf. hovedprinsippene i Tolga kommunes plan for Energi- og klima 2010-2020	- Videre satsing på elektrifisering av Rørosbanen - Det er nødvendig med et godt regionalt kollektivtilbud - Videreføre og utvikle fleksible kollektive transporttilbud - Reduksjon av energibruk til transport
Videre utvikling av Tolga sin posisjon i Verdensarven	Lokal natur- og kulturarv som en del av vår identitet og som grunnlag for trivsel og aktivitet. Kommunal kulturminneplan som tydeliggjør den historiske tilhørigheten enda sterkere
Videreutvikle Vingelen som nasjonalparklandsby som spydspiss for regionen for Forollhogna Nasjonalpark	Nasjonalparklandsbyen og Forollhogna informasjonssenter skal være nasjonalparkens foretrukne sentrum for natur- og kulturbasert næringsutvikling

Kommunale tjenester

God styring er nødvendig for å sikre framtidige muligheter for vekst og utvikling. Tolga sin klart største utfordring er befolkningsnedgangen og den demografiske sammensetningen av kommunens befolkning. Det gir utfordringer for kommunal forvaltning og langsiktig og kortsiktig planlegging. De demografiske utfordringene betyr at Tolga kommune må bli enda bedre på å prioritere, effektivisere og disponere sine ressurser slik at vi blir minst mulig sårbare økonomisk. Det vil være viktig med god samhandling mellom folkevalgte, administrasjon og fagmiljøene for å styre i ønsket retning. Det er viktig med klare og omforente mål og en bevisst prioritering av oppgaver og ressurser til fellesskapets beste.

Tolga kommune vedtok 2014 et helhetlig styringssystem. Det er utarbeidet styringsplattformer for utvikling av de ulike sektorene i kommunen. Det er sentralt både i forhold til samhandling, i det å avklare forventninger, kunne prioritere og det å sette mer klare mål for kommunens tjenesteproduksjon.

6.1. Vi vil og slik gjør vi det

Vi vil	Slik gjør vi det
Kommunen skal være en positiv tilrettelegger. Være mer tydelig på forventningsavklaringer, tydelig på det vi skal være gode på, tydeliggjøre kommunens rolle/ frivilliges rolle	• Tilpasse ressursnivå • Utarbeide plattformer for velferd, oppvekst og samfunnsutvikling med tydelige mål og strategier for videre arbeid • Yte tjenester med god kvalitet basert på respekt og toleranse for den enkelte bruker
Samarbeid og effektivitet. Ved effektiv ressursbruk, tilby tjenester som i kvalitet og innhold tilfredsstillende innbyggernes grunnleggende behov	• Nærhet til tjenester spesielt viktig for barn, unge og eldre • Bruker- og serviceorientert • Avklare forventninger • Forenkling av informasjon • God kommunikasjon
Følge opp mål satt i Tolga kommunes vedtatte Klima og energiplan 2010-2020	• Klimagassutslippene i Tolga-samfunnet skal reduseres, og bruken skal vries mot fornybar energi • Bruken av energi i Tolga-samfunnet skal effektiviseres
Være en attraktiv arbeidsgiver. Vi skal ta vare på egne ansatte, og samtidig sikre god rekruttering i fremtiden	• Tolga kommune skal profilere seg som et godt og utfordrende sted å arbeide Tolga kommune skal være en positiv organisasjon, der vi tar vare på hverandre og gir aktiv tilbakemelding på den jobb som utføres • Som en lærende kommune skal kommunen tilby språktreningsplasser, praksisplasser og lærlingeplasser • Kommunen skal fortsatt være en IA-bedrift
Bygge videre på det gode samarbeidet kommunen har med kommunes innbyggere og det frivillige. Bli bedre på forventningsavklaringer. Mer samarbeid om forebyggende arbeid med frivillig sektor, som for eksempel Frivilligsentral og idrettsanlegg	• Klargjør kommunens rolle som tilrettelegger og samfunnsutvikler ved politisk arbeid, administrativ virksomhet og samhandlingen mellom politikk, administrasjon og befolkning/ næringsliv/ organisasjoner • Utarbeide samarbeidsplattformer mellom kommunen og frivillig sektor • Være en pådriver for at frivilligheten bidrar aktivt til inkludering og likestilling
Kommunen skal yte gode tjenester innenfor sine kjerneområder, i samarbeid med innbyggerne. Prioritering av forebyggende arbeid er viktig både for helse og bærekraft på sikt	• Gode forventningsavklaringer skal føre til god dialog med innbyggerne, hvor det skal oppleves som positivt å bidra
Tolga kommune skal sikre at alle barn har tilbud om barnehageplass av god kvalitet	• Legge til rette for kompetanseheving av personalet • Være en god læringsarena • Fokus på omsorg, lek og læring
Vi vil ha et oppvekstmiljø med trygge, glade, selvstendige og skapende barn og unge	• Tolga kommune skal være en aktiv barnehage- og skoleeier • Bevisstgjøre Tolga-samfunnet på lokalsamfunnets betydning for oppvekstvilkår

Arealstrategier

Levende grender er viktig for å beholde mangfoldet, bosetting og arbeidsplasser i kommunen. Den enkelte bygd skal ha muligheten til å utvikle seg avhenger i stor grad av bygda selv og innbyggerne som bor der, men det er viktig at vi i samhandling med dagens og morgendagens innbyggere vurderer hvor og hvordan folk vil bo og bygge hytte/fritidsboliger.

Mye av næringslivet i Tolga er rettet mot landbruk, og det er viktig å legge til rette for at denne positive utviklingen kan fortsette. Utfordringer knyttet til utvikling av landbruket gjelder også jordgrunnlag.

I regional plan for Forollhogna er hensynet til bevaring av villreinstammen et viktig premiss for arealbruken.

Tolga kommune vil utnytte den sentrale plassering i et regionalt bo- og arbeidsmarked når Tolga når vi markedsfører Tolga som bokommune.

Foto: Birgitt Svendsen

7.1. Vi vil og slik gjør vi det

Vi vil	Slik gjør vi det
Bygdene skal styrkes som attraktive bosteder	• I samhandling mellom innbyggere og kommune skal man forsterke de kvaliteter som den enkelte bygd har og på miljøets premisser. Satse på trygge, aktive nærmiljø med gode møteplasser og gang- og sykkelveier
Styrke næringsgrunnlaget for landbruket og landbruks-tilknyttede næringer	• Arealdelen, arealforvaltning som virkemiddel • Bred diskusjon om framtidig arealforvaltning • Næringsutvikling til fellesskapets beste og på miljøets premisser • Legge til rette for fortsatt nydyrking • Vi vil ta vare på seter- og kulturlandskapet egenart gjennom å sikre en videreutvikling av beite- og seterområdene i tråd med utviklingen i landbruket
Satse mer målrettet på fritidsbebyggelse	Arealdelen, arealforvaltning som virkemiddel • Bred diskusjon om framtidig arealforvaltning og næringsutvikling til fellesskapets beste og på miljøets premisser • Legge til rette for bygging av bolig. to/fritidsbolig i samme område, tilknyttet eksisterende infrastruktur • Vurdere hvilke områder i kommunen der 100 meter sone ut mot vann kan fravikes
Verdensarv	• Kulturminner, verdifulle kulturlandskap og kulturmiljøer skal kartlegges • Kultur, kvalitet, særpreg, estetikk skal tillegges vekt • Tiltak og aktiviteter i verdifulle kulturlandskapsområder skal styres gjennom bestemmelser og retningslinjer gitt i kommuneplan, kommunedelplan eller særskilte reguleringsplaner
Universell utforming	• Bærende prinsipp, men må sees i sammenheng med hva som er mulig å prioritere • Like viktig som universelt utformede arealer er å få ulike brukergrupper fram, slik at eksisterende arealer og anlegg tas i bruk av flest mulig
Følge opp mål knyttet til arealforvaltning satt i Tolga kommunes vedtatte Klima og energiplan 2010-2020	• Klimagassutslippene i Tolgasamfunnet skal reduseres, og bruken skal vries mot fornybar energi • Bruken av energi i Tolga samfunnet skal effektiviseres

Sikkerhet og beredskap

Det moderne samfunn er sårbart i forhold til plutselige og uforutsette hendelser. Beredskapsmessige hensyn skal derfor ivaretas i all planlegging, for å hindre at unødvendige situasjoner oppstår. Dette for å sikre innbyggerne og de som besøker oss, best mulig mot at kriser og ulykker skjer; altså samfunnssikkerhet og trygghet – så langt det lar seg gjøre.

Terrortrussel, ekstremvær, sykdom og smitte som i en globalisert verden gir seg nye uttrykk, krever også at beredskapsplaner til enhver tid er oppdatert. Kommunene har en viktig oppgave i å ivareta samfunnssikkerhet og beredskap i forhold til de anlegg og virkemidler kommunen rår over. Når det gjelder risiko- og sårbarhetsanalyser knyttet til kommunale tjenester og tilbud, bør det fortløpende foretas en oppdatering i forhold til ”nye trusselbilder”.

I den sammenheng blir det viktig at de enkelte tjenesteområder utarbeider egne beredskapsplaner som angir hvordan oppgavene er tenkt løst. I all kommunal planlegging og forvaltning skal risiko- og sårbarhetsvurderinger inngå. Dette gjelder ikke minst i arealplanlegging og byggesaksbehandling.

Tolga kommune har egen beredskapsplan som beskriver konkrete utfordringer Tolga samfunnet står overfor mht samfunnssikkerhet og beredskap.

Mål: *Tolga kommune skal være et trygt lokalsamfunn og arbeide for en sikker hverdag for den enkelte innbygger.*

8.1. Vi vil og slik gjør vi det

Vi vil	Slik gjør vi det
Arbeide for at et kommunalt tjenestetilbud som også fungerer for uventa hendelser med fokus på beredskap og samfunnssikkerhet i hele organisasjonen.	• Oppdatere beredskapsplanen årlig • Håndtere kriser slik at vi minsker omfang og konsekvenser • Øve på å håndtere kritesituasjoner

Utgiver
Design og førtrykk
Trykk
Opplag
Foto

Tolga kommune, 2540 Tolga
Ingrafo, 2540 Tolga
Lasertrykk AS
500
Ingrafo der annet ikke er angitt

Tolga
– kommune med tæl

